

KREŠŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLÍCKE NOVINY
VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ SOBOTU NA ŠEŠŤNÁŠŤ STRANÁCH.

Predplatná cena:

Na celý rok — — — — — 8.— kor.

Na pol roka — — — — — 4.— „

Jednotlivé číslo 16 hal.

Hlavný redaktor:

Dr. ALEXANDER ERNSZT

Zodpovedný redaktor:

JÁN BARTOS, krajský vyslanec

Za vydavateľstvo zodpovedný:

JÁN MOLNÁR, pápežský prälát

Redakcia a vydavateľstvo:

Budapest, IV. ker., Ferencz-József-rakpart 27. szám

sem sa majú posielat' predplatky, taktiež dopisy do novin
ohlasy a náhodné reklamácie. Ceny ohlasov dľa tarify.

Rukopisy sa nazpak nedávajú.

Katolícka ľudová Jednota v Národnej Rade.

Štefan Haller, hlavný tajomník Katolíckej ľudovej Jednoty, minulého týždňa pred výkonným výborom Národnej Rady oznámil, že Katolícka ľud. Jednota pripojuje sa ku Národnej Rade. Národná Rada na to Mikuláša Zborayho, podpredsedu Katolíckej ľudovej Jednoty vyvolila do výkonného výboru a za členov výboru vyvolení sú: pápežský prälát, hlavný správca Katolíckej ľudovej Jednoty dr. Alexander Ernszt, pápežský prälát Alexander Giesswein, Štefan Haller, Karol Huszár, Béla Turi a Jozef Vass.

Spomenutí v stredu, 6. novembra prišli ku zasadnutiu výkonného výboru, kde Mikuláš Zboray krátkou rečou pozdraviac predsedu, vyvinul, že Katolícka ľudová Jednota, ako pevne zorganizovaný spolok, v ktorom je nateraz 310.000 katolíkov, s radosťou pripojuje sa ku Národnej Rade a k utvoreniu slobodného Uhorska na demokratickom základe a pri veľkej práci tejto zmeny, ku obrane verejného poriadku pred anarchiou. My — povedal ďalej Zboray — hlásali sme vždy zásady, za naše zásady vždy sme a otvorene vystupovali sme na dejisťe a pri nich sme pevne vydržali, túto silu a oddanosť prinášame Národnej Rade ku jej práci, ktorou zabezpečiť chce blahobyť krajiny.

Ján Hock ako predseda výkonného výboru Národnej Rady ďakujúc za osvedčenie Zborayho vyzdvihol, že všeobecne známa je neoceniteľná hodnota, ktorú zastupuje Katolícka ľudová Jednota a že výkonný výbor s radosťou bere v známosť, že veľkej národnej práce preporodenia slobodného Uhorska na demokratickom základe, zúčastní sa ideí všetky vrstvy spoločenstva. V bojoch za demokratické a neolvislé Uhorsko — povedal — aj posiaľ v mnohom sme kráčali. Naše náhľady sa takmer srovnávaly. Len taktika a spôsob pokračovania boli inakšie. Všetci ale rovnako sme cítili ten ťažký nátlak, ktorý starý režim zastupoval a prevádzal. Nové rozpoloženie nastalo včul cestou revolúcie, v na-

sledujúcich ústavných zápasoch ale každý sa môže slobodne uplatniť. Prv ale nastúpiť musia konsolidované pomery a on sa tomu teší, že Národná Rada v jej práci a v uskutočnení jej veľkých úloh dostala tak výdatnú pomocnú silu, ako je Katolícka ľudová Jednota.

Výšspomenutí zatým složili sľub do ruky Národnej Rady.

Katolícka ľudová Jednota ku jej miestnym správcam.

Predsedníctvo Katolíckej ľudovej Jednoty, po pripojení sa ku Národnej Rade ohľadom na veľké ťažkosti terajšej poštovej premávky, pozornosť správcov miestnych organizácií týmto obracia na nasledovné:

Vláda a Národná Rada všetky ich sily napnú k zabezpečeniu vydobitej slobody a národnej neodvislosti, ku ochrane bezpečnosti osoby a majetku a ku udržaniu verejného poriadku. V Národnej Rade spojené stránky a svetové názory opätne sa osvedčili, že prítomne nepovedú ani triedne, ani konfesionálne, ani svetového názoru boje a také vo svojom tábore ani nebudú trpeť. Katolícka ľudová Jednota tiež to vyznáva a toho sa drží, že dnes najhlavnejšou vecou je zpäťvedenie verejného poriadku a zabezpečenie nového ústavného živčta. Tomuto teraz všetko iné treba podriadiť. Katolícka ľudová Jednota teda vodcovstvo miestnych jej organizácií s týmto vyzýva.

Vodcov miestnych organizácií Katolíckej ľudovej Jednoty preto vyzývame, aby utvorili miestne národné rady, aby jestvoval taký orgán ku podporovaniu ústrednej správy stoličnú a obecnú administráciu pri udržiavaní verejného poriadku. Zvláštnou váhou odporúčame, aby zbraneschopných členov našich povzbudzovali ku vstúpeniu do národnej ochrany, bo ochrana súkromného majetku, ochranou je spolu aj majetku spoločného a krajinu len tak môžeme zachrániť pred boľševickou anarchiou, keď sa všetci spojíme ku udržaniu verejného poriadku. Excesse a žiadneho druhu výstupky

nesmieme trpeť. Aby si dakto sám bol sudcom, to sa nesrovnáva s kresťanskými zásadami a toto prekazif je nám kresťanskou povinnosťou.

O nariadeniach v smysle nášho vyzvania o láskavú zprávu prosí

*Predsedníctvo Kat. Ludovej
Jednoty.*

Jeho Eminencia kardinál knieža-primas Uhorska

o budúcej správe cirkevných majetkov.

Jeho Eminencia kardinál knieža-primas dr. Ján Csernoch čo hlava katolíckeho biskupského sboru pred vládnym kommissárom Persiánom v záležitosti spravovania cirkevných majetkov učinil veľavýznamné osvedčenie.

Knieža-primas osvedčil sa, že uhorský biskupský sbor ešte zo svojej 27. októbra r. 1915. vydrživanej porady upovedomil vtedajšiu uhorskú vládu, že cieľom posilnenia triedy malých gazdov, zvlášte ale cieľom opatrenia invalidných a bývalých vojakov ochotne prepustí vláde k dišposícii cirkevný a fundacionálny majetok, lebo vie, že demokratický duch žiada isté reformy. Teraz biskupský sbor o to sa snaží, aby všetky cirkevné a fundacionálne majetky, ktoré zostanú po vykrojení pozemkov, potrebných na ciele majetkovej politiky štátu, boly intenzívne spravované dľa jednotného plánu, ktorý svetským katolíkom, poľahne katolíckym autonómny organisačiam zabezpečí náležitý vplyv so zvláštnym ohľadom na slušné zaopatrenie nižšieho kňazstva a na všetky diecesálne a krajinské katolícke náboženské a kultúrne potreby.

Biskupi teda zrieknu sa spravovania svojich majetkov, vlastnícke právo si ale podržia a dôchodok dľa jednotného plánu použijú ku zaokrytiu vyskytujúcich sa náboženských a kulturálnych potrieb.

Zprávy domáce.

Uzavretie prímeria s hlavným veliteľom balkánskych čiat antantu.

Uhorská delegácia pod vedením ministrapredseda Károlyiho 7. novembra v Belehrade ustanovila sa pred hlavným veliteľom čiat antantu na Balkáne, francúzskym generálom Franchet d'Esperayom, aby pojednávala s ním o podmienkach prímeria. Po dlhej porade delegáti v známosti vzali podmienky, smluvu ale nepodpisali, lež v záujme nenarušenia celistvosti krajiny uzavreli, aby generál Franchet d'Esperay smluvy telegraficky poslal vládam antantu. Osnova telegramu je nasledovná:

«Deputácia pokoja uhorskej vlády, ktorú viedol predseda vlády gróf Károlyi, v zásade prijala tie podmienky složenia zbrane, ktoré sú rovné s prijatými na talianskom fronte. Smluvu zastupitelia uhorskej vlády však podpíšu len v tom páde, jestli antant do vyjednávania o pokoji zabezpečí dnešné hranice uhorského

štátu (nerozumejúc Horvatsko Slavonsko) voči každému cudziemu útoku, nech by sa stal či z nemeckej, či z českej, či z rumunskej, alebo juhoslovanskej strany. Po vyjednávaní o pokoj na celom území uhorského štátu správu bude prevádzka uhorská vláda v bratskom porozumení s národnými radami maďarskou, slovenskou, rumunskou, srbskou a nemeckou. Bez splnenia tejto podmienky uhorská vláda necíti v sebe dost mravnej sily ku tomu, aby podpísala smluvu.»

O podpísaní podmienok 10. novembra rozhodly vláda a Národná Rada a minister Linder tým cieľom odcestoval do Belehradu.

Proti vtrhnutiu českých čiat do Uhorska vláda postaví sa zbrannou silou.

Do viacerých severozápadných miest a obcí vtrhly väčšie-menské oddelenia českých čiat a zaujaly ich. Na toto počínanie uhorská vláda nemôže nečinne hľadať a 11. novembra vydala na to poľahný nasledovný ohlas:

Ku ľudu krajiny!

Ozbrojené čaty prekročily severozápadné hranice Uhorska a ohrožujú už aj mesto Prešporok. Ozbrojené čaty vystupujú v mene česko-slovenského štátu. Uhorsko ale s česko-slovenským štátom nestojí vo válečnom stave, ba i v najlepšom susedskom pomere chce nažívať so slobodnou českou republikou. So slovenským národom uhorský národ svoj pomer tiež na základe Wilsonových zásad chce sriadif. A tohoto konečné rozhodnutie, dôverujúc v spravodlivost svojej záležitosti, sveruje na všeobecné vyjednávanie o pokoji. Neni teda žiadnej príčiny ku zbrannému napadnutiu Uhorska, preto aj uhorská vláda ohradzuje sa proti tomuto napadnutiu a uzavrela, že proti každému takémuto, medzinárodnému právu protiviacemu sa nápadu *zbrannou mocou obráni hranice krajiny.*

V mene ľudovej vlády:

Michal Károlyi,
ministrapredseda.

Albert Bartha,
minister voj. záležitostí.

Zprávy zahraničné.

V Nemecku vypukla revolúcia.

Po celej nemeckej ríši vypukla revolúcia. Rovolucionárski sociáldemokrati strhli ku sebe vládu, za cancellára vyhlásili sociáldemokratického vodcu Elersa.

Nemecko s antantom uzavrelo prímerie.

Podmienky prímeria sú: Vyprázdnenie Elsas-Lotharingie, ľavého hrehu Rýna a odovzdanie antantu 5000 kanónov, 30.000 strojových pušiek, 3000 metadiel mín, 2000 lietadiel, 5000 rušňov, 15.000 železničných vozňov a 10.000 automobilov.

Nemecký cisár zaľakoval.

Nemecký cisár Vilhelm II. s následníkom trónu zaľakoval a odcestoval do Hollandska.

Revolúcia v Bavorsku.

Sociáldemokrati aj v Bavorsku zaridili revolúciu. Bavorský kráľ odcestoval do Švajciarska.

Arciknieža Jozef složil prísahu pred Národnou Radou.

Arciknieža Jozef, keď ministri novej vlády do jeho rúk složili prísahu, vyslovil tú žiadosť, aby mu poskytli príležitosť ku složeniu prísahy pred Národnou Radou. Národná Rada túto žiadosť s radosťou vzala v známosť. V sobotu, 2. novembra arciknieža Jozef a jeho syn, arciknieža Jozef Franc pred Národnou Radou aj složili prísahu vernosti. O 1/21. hodine popoludní prišli na mestský dom v sprievode ministrapredseda Károlyiho a ministra Žigmunda Kunfiho. Arciknieža Jozef mal na sebe rovnošatu maršalla, na prsiach mal všetky svoje skvelé vyznačenia, na čiapke ale namiesto rosetty červeno-bielo-zelenú stužku. Jeho syn, arciknieža Jozef Franc, ktorý bol oblečený do rovnošaty kapitána, na čiapke namiesto rosetty mal tiež červeno-bielo-zelenú stužku a bielu ružu. Ministri zaviedli arcikniežatá do izby podmešťanostu, kde arcikniežatá privítal predseda výkonného výboru Národnej Rady Ján Hock. V predsieni shromaždené obecenstvo dvom arcikniežatám hlučne zaéljenovalo.

Keď arciknieža Jozef vkročil do izby, s týmito slovami obrátil sa ku výkonnému výboru:

— Pánovia, oslobodený panovníkom zpod prísahy, čo jednoduchý vojak a čo uhorský štátny občan prišiel som i so synom složiť prísahu vernosti. Prosím ráčte mi predriekať prísahu.

Nato Ján Hock ku arcikniežatám povedal vzletnú reč, ktorú arcikniežatá dojata počúvali. Potom Hock predriekal prísahu, ktorú arciknieža Jozef a jeho syn, pravú ruku majúce položené na srdci, odriekali za ním. Prísaha znela:

«Ja Jozef Habsburg (Jozef Franc Habsburg) na moju česť sľubujem, že sa nariadeniam Národnej Rady bezpodmienečne podrobujem a že ju vo všetkých jej poriadkoch verne budem podporovať.»

Prítomní po složení prísahy oduševnene zaéljenuvali, načo Ján Hock opäť povedal krátku reč, po ktorej arciknieža Jozef zvučným, rozhodným hlasom riekol:

— Ešte len jedno chcem povedať. Pokým tieto dve srdcia bijú, dotiaľ budú biť za uhorský ľud, za každého jeho člena. Som sväto presvedčený, že minulosť pominula, naša budúcnosť je v budúcnosti, kde veľkosť a kvet Uhorska vykvitne. Toto je jedinou túžbou môjho srdca.

Búrliivé éljenuvanie sprevádzalo tieto slová arcikniežata Jozefa. Potom arciknieža aj so synom salutujúce za oduševnených ovácií prítomných s ministrapredsedom Károlyim a s ministrom Kunfim opustil mestský dom.

Nová národnostná politika.

Minister pre národnostné záležitosti pilne pracuje na pripravovaní samourčovacieho práva v Uhorsku žijúcich národov a pri tom je v stálom potyku s vplyvnými, v národnostných pomeroch vývodiacu rolu hrajúcimi osobnosťami.

O starej a novej národnostnej politike minister Jászi osvedčil sa nasledovne:

Človek užasne, keď teraz vidí, akými hlúposťami zničili v minulosti národnostný pokoj. Rozpoviem jedon pád zpomedi mnohých. V stolicach marmarošskej, beregskej a ungskej grécko-katolíckym Rusinom za času ministrapredseda gr. Štef. Tiszu nanútili spojenie kalendára, ľudu nanútili upotrebovanie grécko-východného kalendára a sviatky dľa Juliánskeho kalendára svätif zakázali. Na základe prastarých zvykov dľa Juliánskeho kalendára shromaždený ľud alebo vôbec ani nepustili do kostola, alebo neodstavili služby božie. Teraz v týchto búrlivých časoch prichádzajú ku mne zprávy, že toto nanútené spojenie kalendára treba zrušiť, lebo môže viesť ku fažkým srážkam. Z tohto možno vidieť, že v akom duchu dávali smer uhorskej politike, akými hlúpymi ustanoveniami chceli uplatňovať uhorského ducha. Tento systém vladárenia nás priviedol ku dnešným smutným pomeroch. A predsa sa našli farizeji, ktorí dávali výraz svojmu podiveniu nad tým, že sa v kruhu Rusinov našli aj takí, ktorí neboli vernými synmi uhorskej vlasti. Strašne fažkou vecou je v takomto úplne otrávenom ovzduší stvorif spoločnú dobrú svornosť národov, ale som sa preto nevzdal nádeje, že smelými a energičnými poriadkami ešte i v poslednej hodine sa podarí našich národnostných spoluobčanov presvedčiť o tom, že ľudová vláda nového, od starého úplne líšiaceho sa ducha chce udomácnif a udomácnif.

Podmienky prímeria s Talianskom.

Podmienky s Talianskom uzavretého prímeria sú nasledovné:

Boje na suchu, na vode a v povetrí sa naskutku zastavia.

Úplné demobilisovanie Rakúska a Uhorska a odvolanie všetkých čiat, ktoré sú na fronte od Severného mora po Švajciarsko.

Na území Rakúska a Uhorska válečnú silu treba znížiť na 20 divízií. Polovicu delostreleckého materiálu všetkých divízií a armádnych sborov treba shromaždiť na miestach, ktoré označí antant.

Rakúsko a Uhorsko vyprázdnia všetko od počiatku vojny obsadené územie a odtihnu svoje vojská. Celé vyprázdnené územie obsadia čaty antantu.

Všetok válečný materiál musí zostať na svojom terajšom mieste; všetok tento válečný materiál vydá sa antantu; na vyprázdnenom území nepriateľské čaty nesmú pustošiť, rekvirovať.

Čaty antantu majú úplné právo na území Rakúska

a Uhorska na všetkých cestách, železničiach, vodných cestách voľne sa pohybovať a použiť dopravné prostriedky.

V Uhorsku a Austrii čaty antantu môžu obsadiť všetky tie strategické body, ktoré uznajú za potrebné, aby sa tam osadili alebo poriadok udržiavali. Konečne v prospech antantu všade sa môže rekvirovať za peniaze.

Nemecké čaty za 15 dní odtiahnu nielen s talianskeho a balkánskeho frontu, lež s celého územia monarchie; ktoré nemecké čaty neodtiahnu, treba ich internovať.

Na vyprázdnených územiach Uhorska a Austrie administráciu dočasne budú vybavovať miestne vrchnosti popri kontrole veliteľstiev okkupujúcich čiat antantu.

Válečných a občianskych zajatcov antantu naskutku treba domov zaviesť bez podobných protiporiadkov.

Nemocných a ranených, ktorí ostali na vyprázdnenom území, bude opatrovať rakúske a uhorské osobníctvo.

Na mori boje naskutku treba zastaviť. Neutrálom treba dať na vedomie, že válečné a obchodné lode antantu na všetkých vodách majú slobodnú cestu. Pätnásť rakúskych a uhorských podmorských lodí, taktiež všetky na rakúskych a uhorských vodách zdržujúce sa podmorské lode treba odovzdať, ostatné odzbrojiť; 3 válečné lode, 3 ľahké križiaky, 9 torpedoborcov, 1 míny ukladajúcu loď a 6 dunajských monitorov treba odovzdať antantu, všetky ostatné válečné lode ale odzbrojiť.

Slobodná plavba válečných a obchodných lodí antantu na Adriatickom mori, na Dunaji a na tomto bočných riekach. Antant má právo obsadiť alebo rozviesť všetky pevnosti a ochranné diela.

Antantisti blokádu za terajších podmienok môžu udržať.

Všetky námornícke lietadlá treba shromaždiť v prístave, ktorý označí antant.

Krem národného územia Uhorska a Rakúska celé obsadené morské pohrezie a obchodné prístavy treba vyprázdniť a všetok loďný materiál prepustiť. Všetky suchozemné a morské pevnosti, ďalej na obranu Póly zariadený ostrov, fabriku na lode a arsenál obsadia antantské čaty. Všetky antantu vzaté lode treba vrátiť.

Pred vyprázdnením, odovzdaním a vrátením zakázané je spustošiť akékoľvek osady a materiál.

Boj s väzňami ilavskej trestnice.

50 mrtvých, 90 ranených.

Strašná bitka sa vyvinula v nedeľu, 3. novembra v noci na vacovskom nádraží, kam prijal miešaný vlak so 450 civilnými zločincami, ktorí vytrhli z ilavskej trestnice, odzbrojili stráž, zaopatрили si zbraň, na stanici prinútili rušňovodiča jedného miešaného vlaku, aby ich zaviezol do blízkeho Lipótváru, kde chceli vyslobodiť civilných väzňov. Keď sa im toto nepodarilo, ďalej uháňali do Budapešti.

Keď sa vlak pohol z Ilavy, z tamojšej stanice telefonovali do Vacova, aby proti vzbúreným väzňom na nádraží vyrukovalo vojsko. Z Vacova tiež po telefone

oznámili vec budapeštianskemu hlavnému kapitanátu, odkiaľ na vacovské nádražie poslali jedného nadporučika s dvoma stotinami, ktoré mali aj strojové pušky.

Dve stotiny na vacovskom nádraží čakali vlak trestancov. Najprv vyzvali uprechlikov, aby sa poddali, ale keď väzni neposlúchali, ba z vlaku aj strieľali na vojakov, títo vzeli vlak pod palbu ručných a strojových pušiek, rozstrieľali ho, tak že len tri vozne ostali celé. Jedni väzni skryli sa pod lavice vozňov, ale ich guľky aj tam našli.

Boj sa skoro skončil, ale 50 väzňov zastrelili a 90 ranili. Ostatných lapili a odvedli do vacovského väzenia.

Na vacovskom nádraží ostalo 36 mrtvých a 70 ranených. Ostatných nechali v rozstrieľaných vozňoch a priviezli do Budapešti.

Vlak nad ráno o 4. hodine prišiel na západné nádražie. Pod laviciami vozňov v kaluži krvi ležali mŕtvi a ranení. Z tých ranených, ktorých vo Vacove nechali vo vozňoch, kým vlak prijal do Budapešti, 14 zomrelo. Mŕtvoly odviezli do pitvacieho ústavu, ranených ale do Rochusovej nemocnice.

Nová vláda v práci.

Minister osvety o otvorení národnostných škôl.

V kruhu Uhorsku žijúcich národov svojho času veľké rozhorčenie bolo vzbudilo to nariadenie bývalého ministra osvety Alberta Apponyiho, ktorým v národnostných školách zakázal vyučovať. Teraz minister osvety ľudovej vlády Martin Lovászy nariadil otvoriť tieto školy. Minister poľahom na toto povedal nasledovné:

— Školy v Uhorsku žijúcich národov naskutku som dal otvoriť, akonáhle som zaujal úrad a nariadil som, aby bezodkladne začali v nich vyučovať. Týmto sme zadosť urobili dávnej túžbe v Uhorsku žijúcich národov. O spôsoboch vyučovania spolu s Oskarom Jászim poshovárom sa počas neskorších vyjednaní s vodcami v Uhorsku žijúcich národov.

Nariadenie ministra pravosúdia.

Minister poľného hospodárstva čo dočasný minister pravosúdia Barna Buza zrušil censúru časopisov, ďalej zrušil platnosť nariadenia, ktorým vydávanie istých časopisov bolo zakázané. Vo všetkých politických pravotách zastavil pokračovanie, vyzdvihol trest tých, ktorých v politických pravotách boli odsúdili a nariadil pustiť na slobodu všetkých tých, ktorí boli pre politické prečiny odsúdení a už nastúpili svoj trest. Ďalej súdobné pojednávania na dva týždne odročil a v celej krajine zastavil pokračovanie v záležitosti zhabania majetku a nariadil zhabané už majetky vrátiť. Čo minister poľného hospodárstva zrušil platnosť nariadenia o obmedzení kúpy a odpredaju majetkov, ktorý zvláste na pohraničných krajoch vyvolal veľké znechutenie, ďalej na základe uzavretia ministerskej rady vyriekol, že za škody zapríčinené v poli divou zverou zodpovedný je majiteľ hory.

Národná stráž na železničiach.

Ludová vláda cieľom zabezpečenia železničnej premávky uzavrela sriadit Železničnú Národnú stráž a ku vojsku vydala nasledovný ohlas:

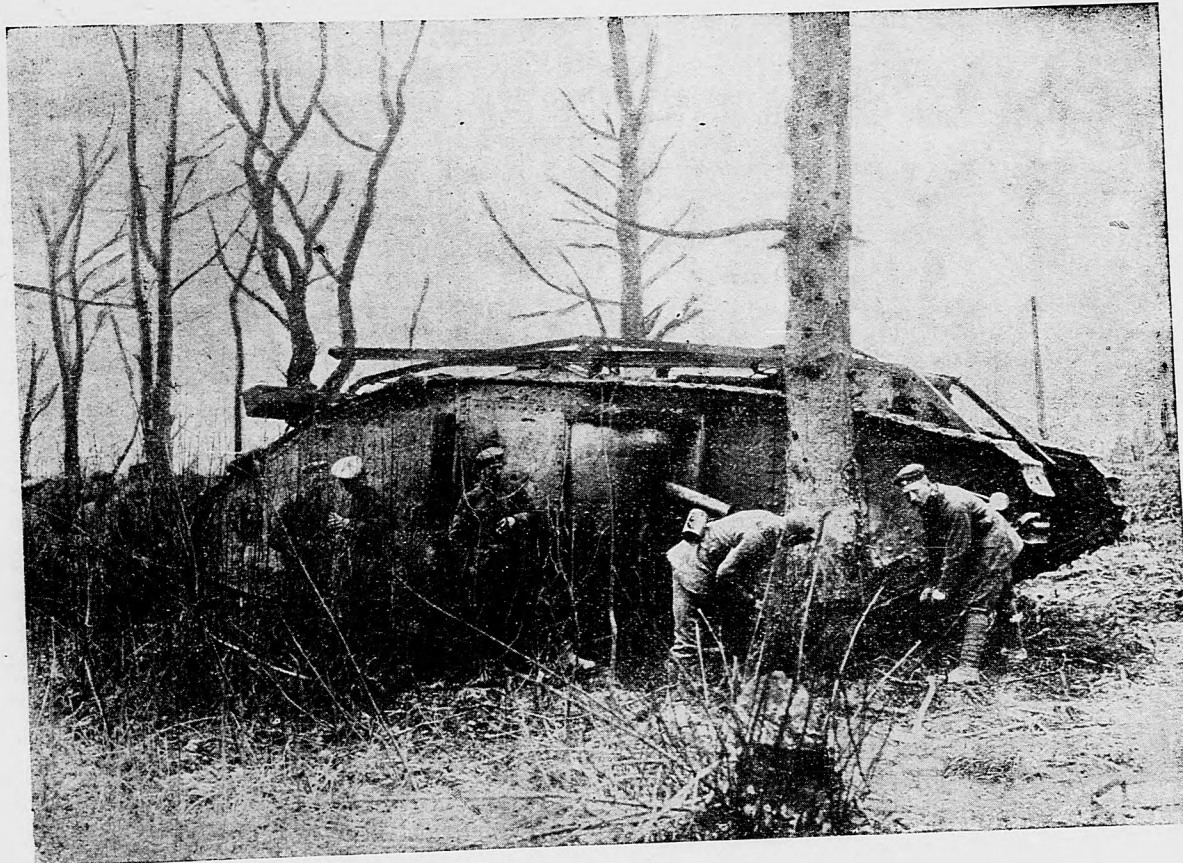
— Vojaci! Nebudeme mať čo jesť, keď vlaky zastanú. To by ohrožovalo pokoj a poriadok. Musíme teda zabezpečiť nemýlenú premávku železníc. Uzavreli sme postaviť Železničnú Národnú stráž, ktorú použijeme výlučne ku zabezpečeniu železničnej premávky. Každý vojak, ktorý porozumie obrovský význam tohto, nech si stane pod našu zástavu. Každý člen dostane denne 25 korún a celé zaopatrenie. Kto však statočne konal

Postavenie národnej stráže je teraz v prúde a úfam, že o najkratší čas bude už môcť účinkovať. Každý nech znáša osudom naňho uvalenú obeť silnou dušou, ja celou silou chcem vystúpiť proti zbojníkom, ktorí ohrožujú ovocie revolúcie a sľubujem, že bezpodmienečne stvorím poriadok v krajine všade, kde ho narušili.

Stravovanie navracajúcich sa vojakov.

Vláda v záležitosti stravovania domov sa navracajúcich vojakov porobila nasledovné poriadky:

O stravovanie domov sa navracajúcich vojakov prvý úradník stolice postará sa za spoluúčinkovania stoličných, okresných a obecných stravovacích výborov,

Zničený anglický tank.

službu v Železničnej Národnej stráži, primerane ku dobe jeho služby a ku iným jeho službám, dostane zem, štátne alebo iné zamestnanie. O toto sa uhorská vláda cestou zákona postará.

Minister vojny o potlačení výtržností na vidieku.

Minister vojny Linder o opatreniach, ktoré porobil v záujme potlačenia výtržností na vidieku, osvedčil sa nasledovne:

— Vládu prevzali sme v takom politickom a vojenskom zmätku, že nikto nemôže od nás žiadať, aby už všade bol ideálny poriadok. V hlavnom meste vzdor tomu je už najúplnejší poriadok, aj výtržnosti na vidieku behom najkratšieho času potlačíme. Vojsko na vidiek nemôžem poslať, lebo pokoj a poriadok chcem zpäť uviesť celkom novou ustanovizňou: národnou strážou.

ktoré minister stravovania nariadil utvoriť. Pokým sa tieto výbory utvoria, prvý úradník stolice v kruhu svojho účinkovania povinný je porobiť všetky opatrenia, ktoré sa ukazujú potrebnými na zabezpečenie nemýleného stravovania domov navracajúcich sa vojakov. Prvý úradník stolice povinný je v mestách a v obciach na zaopatrenie domov sa navracajúcich vojakov z potravných článkov zabezpečiť rezervy. Týmto cieľom prvý úradník stolice, alebo na základe jeho splnomocnenia okresná a obecná vrchnosť oprávnená je použiť (rekvirovať) zásoby, ktoré sú v rukách obchodníkov a jednotlivcov, v konečnom páde použiť na ciele verejného stravovania rekvirované zásoby na spôsob, ktorý určí minister stravovania. Takto nasbierané rezervy treba použiť výlučne ku zaopatrovaniu domov sa navracajúcich vojakov. Mestá a obce povinné sú postarať sa o to, aby domov na-

vrátiť sa vojaci, ktorí sú pre svoje majetkové polo-
ženie na to utisnutí, za tri mesiace boli chovaní za
výhodnú cenu, v páde potreby zdarma. Ku zaokrytiu
týchto trov treba použiť obecné, v páde tieto nepostačia,
okresné, pofažne stoličné základiny na verejné stravo-
vanie. Keby tieto základiny nepostačovali ku zaokrytiu
trov, obec alebo mesto potrebné obnosy na farchu
štátnej pokladnice dá vopred.

V záležitosti stravovania domov sa navracajúcich
vojakov v utorok, 5. nov. za predsedníctva ministra
stravovania Franca Nagya bola i porada, na ktorej
minister oznámil, že v tomto ohľade potrebné opatrenia
už porobil. Správcovia veľkých bánk a veľkopriemysel-
nikov na ciele stravovania vojakov dosiaľ darovali vyše
troch millionov korún.

CHYRNIK.

Jeho Eminencia kardinál, knieža-primas Uhorska, arcibiskup ostrihomský dr. Ján Csernoch nariadil, aby z príležitosti zakončenia vojny vo všetkých kostoloch arcibiskupstva 10. novembra odbavované bolo slávnostné Te Deum.

Na válečný sirotinec «Ottokár» novšie väčšie obnosy obetovali: Jozefova Kovács z Budapešti 10.000, vdova Henrikova Schmidbauer z Budapešti 5000, Štefan Csusch, vicerektor semenišťa zo Stolnobelohradu 1800, čestný biskup Vilhelm Fraknoi 1000, Zoltánova Zmeškálova z oravského Leština 500 korún.

Vybúšil benzín na nádraží. Na novo-vesskom (iglovskom) železničnom nádraží medzi šibovaním vybúšil sud s benzínom, šibovateľ Gustav Labaj utrpel ťažké popáleniny.

Automobil odseknul mu hlavu. Z Prešporka oznamujú: Vojenský automobil v minulé dni troch robotníkov viedol k tehelni. Jedon robotník tak nešťastne spadol s automobila, že mu koleso odrezalo hlavu.

Španielska choroba vo Spiši sa tiež viac a viac rozmáha. V Levoči, v Novej Vsi, v Kézmarku a v Gelnici preto zatvorili všetky školy av Podolinici gymnásium. V Kézmarku na španielsku chorobu 5. októbra zomrel ev. učiteľ Alfred Szamuelisz a pred krátkym časom jeho sestra vdova Felodi a jej syn. Deera dolnokubinského obchodníka Jozefa Klopstoka navštívila v Poprade na španielsku náchtu nemocného svojho brata, dostala tiež tú chorobu, ktorá prešla na zapálenie pľúc a pľúcej blany, následkom čoho tam aj zomrela. Vo Folvarku na španielsku náchtu zomreli dvaja. V Starej Vsi a v Lešnici nieto domu, v ktorom by nebolo viac chorých. V Starej Vsi do minulého týždňa zomreli dvaja a v Lešnici jeden 20-ročný mládenec.

Krádež. V Gelnici (Spiš) obchodníkovi Adolfovi Irgangovi ukradli 10.600 korún za ten čas, kým so svojou rodinou v susednej izbe obedoval.

Hrdinská smrť. Spišskobelanský rodák dr. Fridrich Hermell na talianskom bojišti stal sa obeťou španielskej choroby. Jeho dvaja bratia padli na ruskom bojišti.

Španielska choroba sa ešte vždy rozmáha tak v hlavnom meste, ako aj na vidieku. V prvých deväť dňoch októbra v Budapešti oznámili 4883 nemocných, z tých zomrelo 321, desiateho októbra zomrelo 51. V Nyiregyháze na túto nákazlivú nemoc leží 600 ľudí, zomrelo 139. V Kisvárdde je 3000, v Nyirbátore 2900 chorých. V Szabadke doteraz zomrelo 13. V Pátkostoch (Pécs) zomrelo 25. Vo Velkom Várade za týždeň zomrelo 54 ľudí. V Miškovci na túto chorobu zomrel kalvinský superintendent (biskup). V Szombathelyi Francovi Tóthovi minulého týždňa odrazu zomrely tri dcéry a štvrté dieťa mu zomrelo, keď ho viezli do nemocnice.

Smrteľné nešťastie syna Borooviča. Jediný syn feldmaršalla Svetozára Borooviča, ktorý bol chovancom marburgskej vojenskej školy, zomrel následkom nehody. O tragickom páde oznamujú z Marburgu: Mladý Boroovič 28. sept. večer šiel na prechádzku na breh Drávy. Po starom moste chcel prejsť na druhý breh. Na jednom mieste bol most deravý, Boroovič to nezbadal a spadnul do rozvodnenej rieky, kde o niekoľko minút zmiznul vo vlnách.

Falošný cár búri proti boľševikom. Vrchnostam ruskej nižnij-nowgorodskej gubernie v posledné týždne, ako «Pravda» píše, mnoho starosti spôsobili prechmaty jedného falošného excára. Falošný cár, ktorý je nápadne podobný k zavraždenému Mikulášovi II, ide z obce do obce oklúčený asi sto popmi a všade reční proti boľševikom a v záujme svojho znovapostavenia na trón. Ohlasuje svätú vojnu, znovapostavenie carismu a panovanie jedine spasiteľnej cirkvi. Sovjet-vláda vytýčila teraz sto rublov odmeny tomu, kto chyti falošného cára živého alebo mrtvého.

Noví majitelia jedného šárišského pántva. Šárišské päťtisíc jutrové Margonya pántvo, ktoré dávnejšie bolo majetkom grófa Pavla Dessewffyho, potom kniežata Hohenloheho, novšie ale do vlastníosti Altruist-skej banky sa dostalo, ktoré banka na poly rozdelila a jednu polovicu v parcellách okolitým gazdom predala. Druhú polovicu majetku ale predala toľňanskému veľkostatkárovi Hugovi Döröymu za 3 a polmilliona korún. Offertu podal na tú polovicu majetku i bývalý minister poľnohospodárstva barón Imrich Ghyllány a slúbil dva milliony 600.000 korún.

Vyznačení košickí honvédi Striebornú medaillu hrdinskosti prvej triedy dostali landšturmisti: frajter Franc Lednický, Ondrej Morvai, Georg Dzurecsányi, Georg Lukács, Ondrej Jáklin, Ján Csarni. Striebornú medaillu hrdinskosti druhej triedy dostali landšturmisti: firer Šimon Balázs po druhýkrát, firer Eliáš Thurányi a Ján Adi. Všetci z 9. honv. peš. pluku.

Zajímavé veselie. Z Levoče oznamujú: Zajímavé veselie bolo minulého týždňa v Levoči. Ruský zajatec, ináč lekárnik, teraz ale pisár pri súde, zamiloval sa do jednej slečny, ktorá tiež tam mala zamestnanie. A keď obdržal uhorské občianstvo, viedol ju k oltáru. Doteraz vo Spiši o uhorské občianstvo uchádzalo sa 30 ruských zajatcov.

Rozmnožujú sa.

Počet židov v poslednom stolytí rapidne sa dvihol. Kým koncom 17. stolytia poldruha milliona, 18. stolytia tri milliony obnášal, koncom 19. stolytia dvihol sa na dvanásť millionov a dľa poslednej štatistiky z r. 1915. porástol až na trinásť a trištvrté milliona. Dľa tej štatistiky v Europe žije deväť millionov 905.701, v Amerike 2.696.556, v Ásii 530.335, v Afrike 514.463 a v Austrálii 19.415 židov. Z europejských židov pripadá 4.406.063 na Rusko bez Poľska, 1.325.053 na Rakúsko (z tých 871.895 na Halič), 932.458 na Uhorsko, 615.021 na

Nemecko, 266.652 na Rumunsko, 240.000 na Anglicko, 108.409 na Hollandsko, 100.000 na Francúzsko, 90.000 na Grécko (po balkánskej vojne), 89.000 na Turecko, asi po 50.000 na Belgicko a Bulharsko, 44.000 na Taliansko, 19.023 na Švajciarsko, 5990 na Srbsko, 5164 na Dánsko, 5101 na Irsko, 4000 na Španielsko, 3912 na Švédsko, 1200 na Portugalsko, 1045 na Norvésko atď. Najviac amerických židov žije v Spojených Štátoch, a síce poltrefa milliona, z tých zase asi 1.400.000 v štáte Newyork.

Z asiatických židov 290.000 v Tureckej Ásii, z tých zase 100.000 v Palestíne.

Choroba pľúc

pľs, žltavku

úspešne hojí Vértés lekárnik Vas-mez-szö p. (Železo-penný syr.) Cena jednej flášky K 12.10. K úplnému vyhojeniu potrebné sú 4 flášky. Cena K 3.19 franko. Dr. Vértés Sas-lekárnik Ungos, číslo 13.

Zázračné šijace šidla len K 5.—.

Šije najrýchlejšie šteppstichy ako šijací stroj. Najlepší vynález, ktorým každý predmet z kože, roztrhané topánky, koňské náradia, pokrovcy, vrecia atď. sám si opraví môže. Každému nevyhnutne potrebné. Záruka upotrebitelnosti. Cena komplet šijaceho stroja s cverkami, so 4 rôznymi hlami a s úpravou upotrebenia, kus po K 5.— — 3 kusy K 11.10. Zasiela s poštovou dobiereku M. Swoboda Wien, III, 2, Hiessgasse 13. B.

Ja Anna Csillag

s mojimi 185 cm. obrovskej dĺžky LOREY VLASMI, ktoré som dosiahla 14 mesačným upotrebovaním vlastného vynálezu masťi. Toto je jediný osvedčený prostriedok proti prehnutiu ku podporovaniu rastenia a posilneniu pody vlasov. — Pri mužských v krátkom čase pôsobí rastenie hustej brady, vlasom a brade dodá prirodzeného lesku a ľahkej ohybnosti a do najvyššieho veku chráni pred časným ošedivením

Cena teglika: 6, 10 a 15 kor.

Poštové zasielky vybavujú sa každodenne, pri voprednom zaslaní obnosu alebo s poštovou dobiereku, do všetkých krajov sveta bezprostredne z dielne, kam všetky objednávania upraviť treba.

ANNA CSILLAG, Viedeň,
Kohlmarkt 20.

Ostatky látky ku vianočnému odpredaju!

z najlepšej bez namietky švédskej cellulose cverny pletené v niekoľko tisíc metroch, kým zásoba trvá prídu k odpredaju v mojej rúcho shtovujúcej dielni.

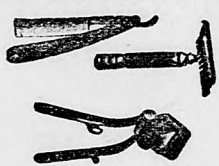
1. Svetloplátné-ostatky, hladké, svetlé 70/80 cm. šírky c na K 9.— za meter v zásobe od 3 do 12 metrov. Hodia sa k robotníckemu rúchu každého druhu pre mužských a ženy a ku zásterkám.
2. Svetlého t ačiva ostatky, tlačené v pekných muštrách 70/80 cm šírky cena K 12.— za meter v zásobe v dĺžke od 3 do 12 metrov. Hodia sa k hospodárskomu odevu a na zásterky.
3. Voskového súkna-látky ostatky v pekných muštrách 75 cm. šírky za K 13.— meter. V zásobe 3 do 12 metrov dĺžky. Hodia sa ku prikrivadlam na stól, obťahom náradia a na zásterky.
4. Uteráky surového plátina barvy, každý kus 1 meter dĺžky, 42 cm. šírky za K 12.— 1/2 tucta. Zasiela sa najmenej 1 balik s 12 metrami z povyš udaných 3 ostatkov vybranými.

Zasielanie garantovane bez chyby a dobre plateného tovaru stáva sa s poštovou dobiereku alebo pri voprednom odoslaní obnosu

OTTO KATZ dielňa shtovovania Praha I.

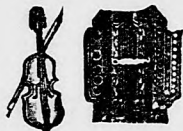
Zelnergasse 14/65.

8 halierov

(za jednu poštovú dopisničku) stojí Vášmój cenník, ktorý na žiadosť bezplatne poš e Vám cis. a kráľ. dvorný zasielca Ján Konrad vývozný dom Bräx 1819. číslo (Čechy). Ia. britva zo striebornej oce e K 7.9 11. Brava so zabezpečením nivané: K 7.50. Dvojitého ostria náhradné nože tuct po K 12. Stroj e ku strihaniu vlasov a irady K 26.—, 28.— Zasielanie s poštovou dobiereku alebo pri voprednom doposlaní obnosu. Zámna povolená alebo návrat peňa. i.

Bezplatne

dostane každý na žiadosť mój cenník strieborného, zlatého tovaru a hudobných nástrojov. Husle po K 40. 45, 55 a v. Dobré harmoniky K 45, 60, 80. 2 radov viedeňské harmoniky K 120, 140. 3 radov harmoniky K 300, 400 a v. Zámna alebo návrat obnosu. Zasiela s poštovou dobiereku alebo pri voprednom doposlaní peňazi vývozný dom Ján Konrad cis. a kráľ. dvorný zasielca Bräx 1817. číslo (Čechy).

Oznamy prijima administrácia

„Kreš'ana“-a

Budapest, Szentkirályi-u. 28

Svrbi'avost'

Svrbí?

svrab, prašinu najrýchlejšie oštraňuje dr. E. Flesch-a povodná, zákonom chránená

„SKABOFORM“-mast'

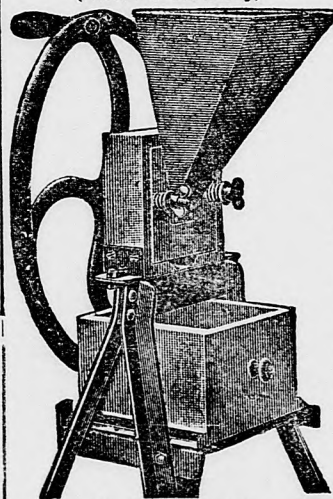
Nešpni, nemá žiadneho zápachu. Tegel na príbu K 4.—, veľký tegel K 6.—, rodinná dávka K 15.—. Adresa objednania: dr. E. Flesch-a Korona lekárnik Győr Pozor jme na Skaboform známku ochrany.

Kočiša

za plácu alebo na konvenciu, ktorý hovorí maďarsky a nemecky hľadá ľarnosť Rajka (stol. Moson) Trež tam do domového hospodárstva pri mu staršieho invalidného vojaka alebo staršiu ženu.

Ručný mlyn na zbožie.

(Zákonne chránený).

Prospekt zdarma. telstvo, pri doposlaní 50 korún závdavku a pri zaplatení restu s poštovou dobiereku. Max Böhnel Margaret n-trasse 27 Wien, IV.,

Povodný ručný mlyn zbožia v drevnom masívnom alebo železnom zaobalení s predruzácom a valcom zvlášte hodi sa ku mletiu každého druhu zbožia od fajnového do hubeho ako: raže, jačmeňa, pšenice, ovsu, kukurice, atď. Fajnové mletie, jednoduchým popustením alebo po ľahnutí šrófov môže byť zastavené.

Povodný mój ručný mlyn zbožia je jednoduchého, ležtrvaceho dorobu s melúcou platňou ku zameneniu z hustej hmoty. Aj pri najslabšom upotrebovaní je nezníiteľný a na každý stô alebo na každú truhlicu ľahko môže byť prišrófovaný.

4 čísla vzorka s hybadlom 160 korún. 5 čísla vzorka s kolesom ku hýbaniu 200 korún. 6 čísla vzorka s valcom 240 korún. So železným pod-lavcom váži asi 10 kgr. 100 korún osobitne. Miesto rozposielania Wien skrze zastupiteľstvo, pri doposlaní 50 korún závdavku a pri zaplatení restu s poštovou dobiereku. Max Böhnel Margaret n-trasse 27 Wien, IV.,

1912 1918.

Odporúčam

bez zaviazanosti, po pošte pri zaslaní závdavku a s poštovou dobiereku, po železnici pri voprednom odoslaní celého obnosu.

Modrý kamenček 98%	1 kg.	17.—			
Medený sirkový prach, obsahuje 12% mede 61% sirky	1 kg.	28.—			
Sirkové listy (Einschlag) žlté, 100 listov	1 kg. asi	36.—			
Sirkové listy (Einschlag) na juta prima tkanine	1 kg.	40.—			
Sirkový štanglik po kusoch a sirkový prach	1 kg.	36.—			
Peroxid 45% 2 kg. zodpovedajú medeného kamenčoka	1 kg.	6.—			
Té (čaj pravý nie náhradný) 120 hal.	130 listov po 1 škatulka	100.—			
Té (čaj pravý nie náhradný) 120 hal.	130 listov po 1 škatulka	120.—			
Té (čaj pravý nie náhradný) po 150 hal.	130 listov po 1 škatulka	150.—			
Korenie v zrnkách a drvené 100 hal.	130 listov po 1 škatulka	100.—			
Korenie v zrnkách a drvené 120 hal.	130 listov po 1 škatulka	120.—			
Biele drvené 100 hal.	130 listov po 1 škatulka	100.—			
Biele drvené 120 hal.	130 listov po 1 škatulka	120.—			
Šefran I. 60 hal.	130 listov po 1 škatulka	60.—			
Šefran I. 80 hal.	130 listov po 1 škatulka	80.—			
Hrebičkové korenie drvené 60 hal.	130 listov po 1 škatulka	60.—			
Hrebičky celé a drvené 80 hal.	130 listov po 1 škatulka	80.—			
Rastec (kmín) 40 hal.	130 listov po 1 škatulka	40.—			
Rastec (kmín) 60 hal.	130 listov po 1 škatulka	60.—			
Rastec (kmín) 60 hal.	130 listov po 1 škatulka	60.—			
Citronová náhrada 60 hal.	130 listov po 1 škatulka	60.—			
Prach do pečiva 50 hal.	130 listov po 1 škatulka	50.—			
Hrozienka I.	1 kg.	40.—			
Vanilin 80 hal.	130 listov po 1 kg.	80.—			
Apollo Viktoria žltý prach k drhnutiu dlážky	140 listov po 30 hal. 1 škatulka	24.—			
«Indigo» z obsahu 1 lista možno shotovíť 1 liter vašblau 130. l. po 60 hal.		56.—			
Farba na šaty Bertínska, v každej farbe 100 listov		40.—			
Venus náhrada škrobu 70 hal.	140 škatuliek po 1 škatulka	70.—			
Stearkin náhrada škrobu 100 listov v 1. škatulke		35.—			
Silvia prostriedok ku praniu 1/2 kg. 1 škatulka		1.20			
«Ivó» náhradný prostriedok mydla 1 kus		1.10			
Krém na topánky Ottoman 2., 1 det.		12.—			
Krém na topánky Ottoman 5., 1 det.		20.—			
Krém na topánky Ottoman 100., 1 det.		42.—			
Octová kyselina, vínokamenná 80%-ová (Calderonský grád) 12 krát možno preriediť s 1 litrovou fľašou		42.—			
Náhrada čaju pravého 1 litra fľaška		28.—			
Náhrada čaju sladená 1 litra fľaška		52.—			
Polievkové koc'ky Anker alebo Gráf 1000 kusov		38.—			
Ceresin kahanček v pohárku, 100 kusov		320.—			
Ceresin kahanček bez pokárka 100 kusov		270.—			
«Piro» tekutina ku čisteniu kovu,					
číslo	1	2	3	4	5
Kor.	—80	1.50	2.60	3.70	5.50

Aj v poštových balikoch zasiela

Stein Henrik

fűszer és gyarmatárú nagykereskedő
Budapest, VIII., Rókk Szilárd-utca 6/8.
Telefon József 52-01.

Šrotujúci stroj.

V hospodárstve nevyhnutne potrebný, šrotuje od najhrubšieho do najmenšieho, pretože stroj najdokonalejšie možno regulovať. Labkej práceschopnosti a hnatia, bo na ňom i dieťa šrotovať môže. Cena s obalením a zárukou 120 korún, s prípravou na nohy 160 korún.

Tieto stroje zhotovuje a zasiela

IMRICH TÓTH, Jászalsószentgyörgy

Pri objednaní prosím zreteľne udať adresu a železničnú stanicu.

8 halierov

(za jednu dopisničku) stojí Vas mój cenník, ktorý na žadosť bezplatne pošle Vám **Ján Kourad, cis. a kráľ. dvorný zásielca Brnx 1816.** číslo (Čechy). Moderné 14 kar. zlaté zaušnice: K 70, 80, 90, 14 kar. zlaté prstene s barvistým kamenom: K 80, 70 s diamantom K 80, 90, 100 s brilliantami K 120 150, 200. 14 kar. zlaté naručnice: K 200, 250, 14 kar. zlaté naručnice (kolliers): K 80, 90 s oveskom K 100, 120, 150. Veľký sklad zlatého a strieborného tovaru každého druhu zasie anie s poštovou dobiereku alebo pri vopr. dnom dopostaní obnosu. Zámena povolená alebo návrat peňazí.

Svrabľavosť, Potenie, Slnecný úpaľ, Supanie kože, Svrab a hostec, Neduhy kože, rany, Opuchliny a staré rany

istotne lieči zákonom chránený prostriedok. Nešpiní a je zcela bez zápachu. Malý téglik 4 koruny, veľký téglik 6 korún, rodinný téglik 10 korún, k tomu patriaceho borov ekového mydla cena 6 K. Adresa objednávok **Alexander Gerő, lekárník Nagykorös 40.**

Retiazky na ohiávku 7 K.

Retiazky pre lichvu s patent strunou strednej jakosti **11 korún 50 halierov**, silnej doroby. Trovy doposlania a zaobalenia týkajú sa objednávateľa. K objednaníu pri voprednom zaslaní peňazí alebo s poštovou dobiereku.

LENDVAI MÖR vývozný dom, Budapest, VII., Kertész-utca 43.

NAJDOKONÁLEJŠÍ MLYNEK!

Ktorým bár aj dieťa, pripraveným na ňom strojom, každého druhu otílie somleť môže Obrovskej schopnosti roboty.

Bezodkladne k lífrovaníu. Cena K. 150.

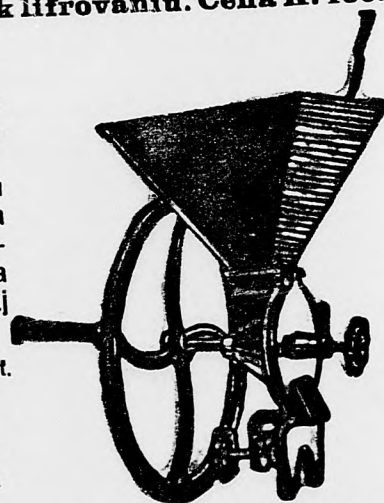
Tenistý stroj k prípraveníu na stól alebo postavec bez nôh **K 140**, menší k domá-cemu upotrebeníu **K 100**. Objednanía prosíme na poštovej poukázke a zaslať treba aj **10.— K závdavok.**

K odporúčaniu mlynky bezodkladne objednat. Výlučná adresa objednanía:

PAVEL SOHR

Somogyzil 105.

fabričný sklad ocelového tovaru.

Železničnú stanicu objednávateľa treba udať.